

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu: **J. X. D. Írsko**, zast. JUDr. I. M. advokátom, L. X. B., proti žalovanému: **F. D. X. Bratislava IČO: X.** zastúpenému JUDr. Š. D. advokátom, AK D. s. r. o., M. A. X. B., **o zaplatenie 97 833 Sk**, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26. novembra 2008 č. k. 3 Cb 100/03 - 375 takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 26. novembra 2008 č. k. 3 Cb 100/03-375 **z r u š u j e** a vec vracia súdu I. stupňa na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave napadnutým rozsudkom konanie v časti o zaplatenie 6 239 Sk zastavil a žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi 93 594 Sk istiny a 30 606 Sk náhrady trov konania na účet jeho právneho zástupcu.

Podľa odôvodnenia rozsudku v žalobe doručenej Okresnému súdu Bratislava II v Bratislave dňa 15. 04. 2003 sa žalobca, ako vlastníik postúpených pohľadávok voči žalovanému, domáhal ich zaplatenia celkom v sume 97 833 Sk. Tieto pohľadávky majú predstavovať súčet úrokov z omeškania žalovaného so splnením peňažných dlhov, ktoré mal voči oprávneným na vyplatenie menovitých hodnôt a výnosov dlhopisov emitovaných F. podľa § 24 ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb., o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov.

Súd zistil, že žalobca ako postupník nadobudol v januári 2003 na základe zmlúv o postúpení pohľadávok od postupcov – bývalých vlastníikov dlhopisov F. – ISIN: X. vydaných v zmysle ustanovenia § 24 ods. 4 zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku

štátu na iné osoby – pohľadávky voči žalovanému. Každá pohľadávka predstavuje úrok z omeškania v zmysle ustanovenia § 517 ods. 2 Obč. zák. z titulu omeškania dlžníka s vyplatením menovitej hodnoty a výnosu dlhopisu F. splatného podľa § 24 ods. 6 zák. č. 92/1991 Zb. dňa 31. 12. 2000. Uplatnený úrok z omeškania je v zmysle nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z.z. 17,6 %ročne, počnúc 01. 01. 2001 zo sumy 13 740 Sk, čo predstavuje menovitú hodnotu a výnos dlhopisu.

Nadobudnutie pohľadávky na základe uzavretých zmlúv žalobca oznámil žalovanému 11. 02. 2003.

Z hľadiska „techniky“ plnenia žalovaný poukázal na skutočnosť, že išlo o plnenie niekoľko stotisíc veriteľom, a to na jednom mieste a v jediný deň. Žalovaný ako dlžník nemal k dispozícii bankové spojenia svojich veriteľov, ani ich aktuálne adresy a títo boli povinní mu ich oznámiť.

Podľa názoru žalovaného z ust. § 24 zák. 92/1991 Zb. vyplýva, že čas plnenia menovitých hodnôt a výnosov dlhopisov bola stanovená na jeden rok, od 31. 12. 2000 do 31. 12. 2001.

Žalovaný tiež vyslovil názor, že aj keby prijal argumentáciu žalobcu, že zákon č. 92/91 Zb. mu na splnenie záväzku určil iba jeden deň – 31. 12. 2000, s ktorou však nesúhlasí, nemohol sa dostať do omeškania z dôvodu, že tak žalobca ako ani žiaden z majiteľov dlhopisov mu v zmysle ustanovení § 520 a 522 Obč. zák. neposkytol súčinnosť potrebnú na splnenie dlhu.

Vzhľadom na to, že podľa nálezu Ústavného súdu SR III. ÚS 192/06 č. 49/2006 právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy prelína aj princíp právnej istoty ako jeden z prvkov právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy, v zmysle ktorého súdy majú v rovnakých alebo analogických situáciách rozhodovať rovnako, súd ohľadom stanovenia doby splatností dlhopisu F. a začiatku jeho omeškania so splatením, vychádzal z rozhodnutí NS SR, vydaných v dovolacom konaní pod sp. zn. 1Obdo V 95/2005 zo dňa 26. 10. 2006 a 1 Obdo V 3/2006 zo dňa 31. 01. 2007.

Vzhľadom na uvedené uvedený nález Ústavného súdu SR a závery Najvyššieho súdu SR v dovolacom konaní, súd považoval otázku splatností dlhopisu (31. 12. 2000) a začatia omeškania žalovaného v tomto konaní (01. 01. 2001) za právne vyriešenú.

Pokiaľ ide o zmluvy o postúpení pohľadávok, podpísané p. K. splnomocneným zástupcom žalobcu, na základe ktorých žalobca uplatňuje svoj nárok, žalovaný v priebehu konania nespochybnil ich platnosť.

Čo do riešenia otázky či boli postupníci v zmluvách o postúpení pohľadávok vlastníckmi dlhopisov k 31. 12. 2000 teda či im právo na úrok z omeškania vzniklo a akú dobu omeškanie trvalo, žalovaný súhlasil s návrhom žalobcu na to, aby zo svojej databázy zabezpečil verifikáciu účastníkov zmlúv o prevode pohľadávok – postupcov a tiež údajov o tom, či a kedy im bol vyplatený dlhopis žalovaného, teda či je výpočet úroku z omeškania, doložený žalobcom k oznámeniu o postúpení pohľadávok žalovanému zo dňa 11. 02. 2003, správny.

V rozsahu, v ktorom zmluvy o postúpení pohľadávok a výška žalobcom uplatneného nároku neboli zhodné s údajmi žalovaného, žalobca zobral svoj návrh so súhlasom žalovaného späť.

Medzi účastníkmi zostalo sporné, či veritelia z dlhopisov Fondu poskytli žalovanému náležitú súčinnosť k splneniu jeho záväzku splatiť menovitú hodnotu a výnos dlhopisu v zákonom termíne 31. 12. 2000 a či uplatnenie nároku na úroky z omeškania je v rozhodovanom prípade výkonom práva v rozpore s dobrými mravmi.

Podľa názoru žalovaného, ak mal plniť záväzky z dlhopisov 31. 12. 2000, bol veriteľ povinný poskytnúť mu súčinnosť na plnenie. Keďže podľa § 567 ods. 1 Obč. zák. miestom plnenia je sídlo dlžníka a plnenie sa má uskutočniť v hotovosti, ak nebol dohodnutý iný spôsob, F. 31. 12. 2000 nemal komu plniť, pretože žiaden z veriteľov neavizoval požiadavku na iný spôsob, resp. miesto plnenia a tiež sa nedostavil na miesto zákonného plnenia a preto sa veritelia nemôžu domáhať omeškania dlžníka, keďže sami mu neposkytli súčinnosť potrebnú na splnenie dlhu.

Okrem toho žalovaný tvrdí, že k 31. 12. 2000 nemal hodnovernú a preukázanú databázu vlastníkov dlhopisov.

Podľa názoru súdu zákonom č. 190/1995 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zák. č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby, bola kupónová privatizácia nahradená dlhopisovou metódou, ktorá bola z hľadiska jej rozsahu a dĺžky trvania nepochybne mimoriadne náročná, dotýkala sa veľkého množstva ľudí a na jej realizáciu boli

potrebné značné finančné prostriedky. Keďže lehota splatností bola určená v ust. odsekoch 6 a 7 § 24, žalovanému nič nebránilo, ku dňu v nich uvedenému splniť svoju povinnosť, najmä, ak o vzniku tejto povinnosti vedel už niekoľko rokov. Vzhľadom na vyššie uvedené bol žalovaný povinný vytvoriť taký model a podmienky vyplácania dlhopisov, aby zákonom stanovenú lehotu splnil. Z listinných dôkazov založených v súdnom spise je podľa mienky súdu preukázané, že žalovaný – súc si vedomý svojej povinnosti – pred uplynutím lehoty splatnosti vykonával rôzne úkony smerujúce k dodržaniu zákonnej lehoty splatenia dlhopisov. Už 04. 05. 2000 uzavrel žalovaný s R., a. s., zmluvu o poskytnutí osobitnej služby pre emitenta cenných papierov s časom plnenia do 31. 12. 2001 č. 1/2000-DF.

Povinnosťou R. bolo okrem iného v zmysle čl. V bod 3 zmluvy každej fyzickej osobe, ktorá je majiteľom dlhopisov a ktorú určí Fond, zabezpečiť doručenie vyplácanej menovitej hodnoty a výnosu všetkých dlhopisov na adresu evidovanú v centrálnej evidencii R. aktualizovanej údajmi z evidencie SCP SR. Z uvedeného, ako aj z informácie o stave prípravy a zabezpečení vyplácania dlhopisov F. občanom SR a tiež z výročnej správy o činnosti F. za rok 2001 je zrejmé, že žalovaný s prípravou na včasné a riadne splnenie svojho záväzku v zákonnej lehote nezačal v dostatočnom časovom predstihu, hoci to bola jeho zákonná povinnosť. Podľa názoru súdu okrem toho z listinných dôkazov predložených žalovaným je preukázané, že v termíne 31. 12. 2000 žalovaný nebol pripravený plniť svoje záväzky voči veriteľom vo svojom sídle, nemal takmer žiadne peniaze v hotovosti (5 168 Sk), postačujúcu sumu nemal ani na svojich účtoch (2 370 576 846,58 Sk). Je tiež preukázané, že 31. 12. 2000 neboli v sídle dlžníka žiadne osoby, ktoré by mohli vyplácanie dlhopisov fyzicky zabezpečiť. Žalovaný teda svoj dlh včas a riadne nesplnil, nie je to však v príčinnej súvislosti s neposkytnutím súčinností zo strany veriteľov, ale z dôvodov na jeho strane a preto sa dostal do omeškania. Žalovaný objektívne ponúkol veriteľom plnenie až na základe výziev, realizovaných R.. Vzhľadom na to, že v danom prípade ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení aj úroky z omeškania.

Podľa záveru súdu keby bol žalovaný mal v úmysle vyplácať dlhopisy v zákonom termíne, nič mu nebránilo ním požadovanú formu súčinnosti zo strany veriteľov, nevyhnutnú k splneniu jeho záväzkov – s ohľadom na ich rozsah - náležitým spôsobom medializovať.

Výrok o náhrade trov konania v časti o zaplatenie 6.239,- Sk založil súd na ust. § 146 ods.. 1 písm. c/O.s.p.,tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

V časti o zaplatenie 93.594,- Sk sa výrok o náhrade trov konania oprel o ust. § 142 ods. 3 O.s.p. Žalobca mal vo veci neúspech v pomerne nepatrnej časti a preto mu priznal plnú náhradu trov konania.

Proti tomuto rozsudku v časti zaväzujúcej žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 93 594 Sk a nahradiť mu trovy konania sa odvolal žalovaný a navrhol túto časť rozsudku zmeniť, žalobu v tejto časti zamietnuť a priznať mu náhradu trov konania žalobcom.

Napadnutej časti rozsudku vytýka nesprávne právne posúdenie veci.

Popiera, že by bol súd I. stupňa musel oprieť svoje rozhodnutie o rozhodnutia NS SR vydané v dovolacích konaniach pod sp.zn. 1 Obdo V 95/2005 zo dňa 26.10.2006 a 1 Obdo V 3/2006 zo dňa 31.1.2007 a aplikovať závery týchto rozhodnutí, pretože ide o rozhodnutia vydané v iných veciach. Pričom tieto rozhodnutia ani napadnutý rozsudok súdu I. stupňa sa vôbec nevysporiadali s dôvodovou správou k návrhu zák.č 322/1966 Z.z. ktorá poukazuje na rozdiel medzi termínami, kedy je dlhopis fondu podľa § 24 ods. 6 a 7 zák. č. 92/1991 Zb. „splatný“ a „dobou splatnosti“, ktorá podľa § 24 ods. 12 zák. č. 92/1991 Zb. trvá až do „konca roka 2001“.Na túto dôvodovú správu žalovaný poukázal vo vyjadrení v konaní sp. zn. 4 Cb 98/2003 z 12.4.2005.

Tvrdí, že nález ÚS SR č. 8/1995 sp.zn. PL.ÚS 13/97 z 19.6.1998 aj o ktorý súd I.stupňa oprel svoj záver, že od 1.1.2001 je žalovaný so splatením dlhopisov v omeškaní, sa k problematike času stanoveného na splatenie dlhopisov vôbec nevyjadril, a preto jeho použitie vo veci nie je namieste. Uvádza, že v tejto veci sa exaktne vyjadril ústavný súd v náleze č. 11/95 sp.zn. PL.ÚS 33/95 z 20.12.1995.

Čo do v prvostupňovom konaní vznesenej námietky, že boli v omeškaní veritelia oprávnení na plnenie z dlhopisov fondu a jej zamietnutia súdom I. stupňa s odôvodnením, že žalovaný nezačal s prípravou splatenia dlhopisov s dostatočným predstihom tvrdí jednak, že tento záver nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a jednak že názor o takejto jeho povinnosti nemá oporu v zákone. Zákon takúto povinnosť dlžníkovi neukladá. Preto považuje tento záver súdu za irelevantný.

Nestotožnil sa ani so záverom súdu I.stupňa, že žalovaný nemohol spravodlivo očakávať súčinnosť veriteľov oprávnených na plnenie z dlhopisov vo forme dostavenia sa do sídla dlžníka dňa 31.12.2000, pričom súd tento svoj záver oprel o žalovaným ako dlžníkom

ešte pred 31.12.2000 zverejnené informácie, že plnenie z dlhopisov bude splácať v priebehu roka 2001 a že ich bude veriteľom doručovať.

V tejto súvislosti upozorňuje aj na to, že žalovaný ako dlžník ku dňu 31.12. 2000 nemal k dispozícii aktuálne údaje o veriteľoch oprávnených na splatenie dlhopisov a nebol tak schopný bez predchádzajúcej súčinnosti veriteľov tieto splatiť.

Spochybňuje tiež záver súdu I.stupňa v tom, že uplatnenie úrokov o omeškania nebolo za daných podmienok v rozpore s dobrými mravmi aj jeho zdôvodnenie.

Žalobca vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného navrhol napadnutú časť rozsudku ako vecne správnu potvrdiť.

Pokiaľ ide o časť odôvodnenia týkajúceho sa nezohľadnenia námietky nesúčinnosti veriteľov stotožnil sa so záverom súdu I.stupňa aj jeho odôvodnením. Podľa neho žalovaný vopred neuviedol, ako sa mala súčinnosť prejavovať u fyzických osôb, ale vyžadoval súčinnosť len od právnických osôb tým, že títo museli vyplniť formulár, tzv. pokyn, ktorý bolo treba doručiť žalovanému.

Čo do doby splatnosti dlhopisov a skutočnosti, že súd I.stupňa odvodil svoj právny názor z rozhodnutí dovolacích súdov poukazuje na ust. § 22 a 24 zák. č. 757/2004 Z.Z., podľa ktorých jednou zo základných úloh NS SR je zjednocovanie výkladu a používania zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a na nález ústavného súdu IV ÚS T77/02 zo dňa 27.12.2002, podľa ktorého každý má právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad právnej normy.

Najvyšší súd Slovenskej republiky prejednal odvolanie podľa § 212 ods. 1 O.s.p. bez nariadenia pojednávania v zmysle § 214 ods. 2 O.s.p. a dospel k záveru, že je dôvodné.

Z predloženého spisového materiálu odvolací súd zistil, že žalobou došlou súdu dňa 15.4.2003 si žalobca uplatnil voči žalovanému nárok na zaplatenie 97 833 Sk titulom úroku z omeškania žalovaného s plnením peňažných dlhopisov ich majiteľom, ktorý žalobca získal od nich zmluvami o postúpení pohľadávok.

Žalovaný vo veci namietal predovšetkým čas daný mu zákonom na splatenie dlhopisov, teda dobu splatnosti, ďalej neposkytnutie súčinnosti veriteľov podľa § 522 Obč.

zák. a konečne nesúlady uplatnenia úrokov z omeškania za daných podmienok s dobrými mravmi.

Odvolačný súd v svojom rozsudku súdu I. stupňa zo dňa 25.4.2007 č.k. 3 Cb 100/03-221 zrušujúcim uznesení zo dňa 29.5.2008 sp. zn. 2 Obo 9/08, ktorým vec vrátil súdu I. stupňa na ďalšie konanie konštatoval, že súd I. stupňa svojej žalobe vyhovujúce rozhodnutie oprel o nález Ústavného súdu SR č. 8/1955 sp.zn. PL.ÚS 13/97 z 19.júna 1998, zrejme však ovplyvnený rozsudkom dovolacieho súdu zo dňa 26.10.2006 sp.zn. 1 Obdo V 96/2006 pričom vzal do úvahy len žalobcom tvrdý a žalovaným popieraný vznik nároku na úrok z omeškania, teda len jednu z námietok žalovaného a s ostatnými sa nezaoberal ani nevysporiadal. A preto vec vrátil súdu I. stupňa na ďalšie konanie, v ktorom sa tento súd mal vysporiadať so všetkými námietkami žalovaného a následne vo veci znovu rozhodnúť.

Týmto rozhodnutím je napadnutý rozsudok .

V novom prejednaní veci odvolací súd zistil, že pokiaľ ide o námietku žalovaného týkajúcu sa dňa splatnosti, súd I. stupňa usúdil správne, že ním bol deň 31.12.2000 , odvolateľ však dôvodne namieta nemožnosť jednoduchého odôvodnenia tohto úsudku rozsudkom v inom konaní, pretože tento nie je pre toto konanie záväzný. Správne mal súd I. stupňa v odôvodnení, ak si osvojil názor súdu v inom konaní a jeho odôvodnenie, uviesť, prečo sa s rozsudkom v inej veci stotožnil.

Odvolanie sa na nález Ústavného súdu SR III.ÚS 192/06 č. 49/2006 a v ňom, podľa mienky súdu vyslovený názor, že „právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods.1 ústavy prelína aj princíp právnej istoty ako jeden z prvkov právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 ústavy, v zmysle ktorého súdy majú v rovnakých alebo analogických situáciách rozhodovať rovnako“ nie je opodstatnené, keďže tu ústavný súd uvádzal len názor sťažovateľky, čo je zrejme z pozorného prečítania príslušnej časti nálezu.

Pokiaľ ide o vysporiadanie sa v námietkou žalovaného čo do neposkytnutia súčinnosti veriteľov- majiteľov dlhopisov, v súlade s ust. § 522 Obč. zák. odvolací súd konštatoval, že súd I. stupňa sa ňou nezaoberal vôbec, nereršpektujúc zásadu rovnakého postavenia účastníkov v konaní obmedzil sa na zisťovanie pripravenosti žalovaného dlhopisy splatiť, čo nebolo jeho povinnosťou, vonkoncom nechal do úvahy, že veriteľov bolo cca 3,5mil., a boli identifikovaní len tým, že boli občanmi SR s trvalým pobytom na území a dovŕšili 18 rokov.

Pokiaľ teda veritelia – majitelia dlhopisov - považovali plnenie z nich za dlh žalovaného a nie za akýsi dar zo strany štátu, bolo ich povinnosťou buď sa dostaviť dňa 31.12.2000, resp. 1.1.2001 do sídla dlžníka, alebo mu v predstihu, z vlastnej iniciatívy, oznámiť svoju nespochybniteľnú identifikáciu tak, aby presne vedel komu a kam má plniť. Žalobca neposkytol žiadny dôkaz o tom, že si veritelia ,ktorí mu postúpili svoje pohľadávky, túto povinnosť splnili. Zo spisu nie je zistiteľné, či súd nejaký svedecký alebo písomný dôkaz v tomto smere žiadal a žalobca poskytol .Odôvodnenie rozsudku nasvedčuje tomu, že žalobca aj súd vychádzali z názoru o nekogentnosti tohto ustanovenia § 520 obč. zák. a osvojili si názor, že to bol žalovaný, ktorý podmienky plnenia mal konkrétne určiť a určil. Ak súd zastával tento názor mal sa vysporiadať so skutočnosťou, či veritelia tým, že neposkytli súčinnosť v zmysle § 520 Obč. zák. a súhlasili s vyplácaním navrhnutým žalovaným, nevyslovili aj súhlas s neskorším termínom splatnosťou dlhopisov bez tohto, že by sa chceli domáhať úrokov z omeškanias.

Aj s námietkou žalovaného týkajúcu sa nesúladu uplatneného úroku z omeškania s oneskorením výplaty dlhopisov za daných podmienok sa súd 1.stupňa náležite nevysporiadal. Názor, že uplatnenie práva na úroky z omeškania nie je konaním v rozpore so základnými, všeobecne uznávanými a v spoločnosti panujúcimi morálnymi zásadami ohľadom vzťahov a konania medzi ľuďmi, prípadne inými subjektami je výrazom absolútneho nezohľadnenia konkrétnej situácie a skutočnosti, že dlhopisy boli v podstate darom oprávneným občanom.

Po tomto konštatovaní, že odôvodnenie napadnutého rozsudku súdu 1. stupňa nie je v súlade s ust. § 157 ods. 2 O.s.p., keďže sa v ňom súd 1.stupňa riadne nevysporiadal s námietkami, ktoré vzniesol žalovaný, odvolací súd napadnutý rozsudok súdu 1. stupňa podľa § 221 ods. 1 O.s.p. zrušil a vec mu vrátil v súlade s ust. § 221 ods. 3 O.s.p. na ďalšie konanie.

Podľa § 224 ods. 3 O.s.p. rozhodne súd 1.stupňa o náhrade trov odvolacieho konania v novom rozhodnutí o veci.

Poučenie: Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

V Bratislave 30, júla 2009

JUDr. Jozef Štefanko

Predseda senátu